

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

РИТОРИКА

освітньо-професійна програма	<u>Політологія</u>
спеціальність	<u>052 Політологія</u>
галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
освітній ступінь	<u>бакалавр</u>

Розробник:
Мокляк Оксана,
к. філол. н., доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтава 2022 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Риторика
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, залучених до викладання	<i>Викладач:</i> Мокляк Оксана, к. філол. н. <i>Контакти:</i> ауд. 459, навчальний корпус № 4 e-mail: oksana.mokliak@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/moklyak-oksana-ivanivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	052 Політологія <i>Політологія</i>
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Цикл дисциплін загальної підготовки: «Історія та культура України», «Філософія», «Політична етика».

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: ознайомлення з теоретичними засадами мистецтва красномовства; формування практичних навичок продукування текстів виступів і їх проголошення; розвиток уміння моделювати процеси комунікації; удосконалення культури мовлення здобувачів вищої освіти.

Основні завдання навчальної дисципліни: формування у студентів цілісного уявлення про загальні закономірності розвитку риторики як науки; засвоєння ними основної риторичної термінології; ознайомлення з історією риторики та зразками промов видатних ораторів минулого й сучасності; оволодіння методом риторичного аналізу текстів різних типів промов; вироблення критичного ставлення до власного мовлення й суспільної комунікативної практики.

Компетентності:

загальні:

ЗК 04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 09. Здатність приймати обґрунтовані рішення та працювати в команді.

спеціальні:

СК 09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

Програмні результати навчання:

РН 02. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.

РН 04. Мати навички професійної комунікації.

РН 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	052ПОЛІТ_бд_2021			
	усього	серед них		
л		п	с. р.	
Тема 1. Риторика як наука	15	4	2	9
Тема 2. Усний публічний виступ як основна форма мовленнєвого впливу. Класифікація промов	13	2	2	9
Тема 3. Етапи підготовки виступу	13	2	2	9
Тема 4. Логічні засади промови	13	2	2	9
Тема 5. Оратор і аудиторія	11	2	2	7
Тема 6. Основні етапи виступу	11	2	2	7
Тема 7. Полемічна майстерність	14	2	2	10
Усього годин	90	16	14	60

Оцінювання результатів навчання

Форми контролю результатів навчання для здобувачів вищої освіти

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти						Разом
	Опитування	Виконання навчальних завдань	Виконання тестових завдань контрольних робіт	Виконання тесту за опрацьованими завданнями самостійної роботи	Виступ	Екзамен	
PH02	5	3	6	10	4	7	35
PH04	5	3	6	10	4	7	35
PH16	5	1	6	10	2	6	30
Разом	15	7	18	30	10	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти						Разом
	Опитування	Виступ	Виконання навчальних завдань	Виконання тесту за опрацьованими завданнями самостійної роботи	Виконання тестових завдань контрольної роботи	Екзамен	
Тема 1. Риторика як наука			1	5		-	6
Тема 2. Усний публічний виступ як основна форма мовленнєвого впливу. Класифікація промов	5		1	5		-	11
Тема 3. Етапи підготовки виступу			1	5	9	-	15
Тема 4. Логічні засади промови	5		1	5		-	11

Тема 5. Оратор і аудиторія	5		1	5		-	11
Тема 6. Основні етапи виступу			1	5	9	-	15
Тема 7. Полемічна майстерність		10	1	-		-	11
Разом	15	10	7	30	18	-	80
Екзамен						20	20
Разом	15	10	7	30	18	20	100

**Шкала та критерії оцінювання опитування на практичних заняттях
для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ_бд_2021**

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
<p>5 балів×3 опитування Завдання передбачає перевірку теоретичного матеріалу, ключових понять теми.</p>	<p>5 – студент якісно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі й всебічні знання з теми, чітко усвідомлює основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, висловлює своє ставлення до тих чи тих проблем, на високому рівні володіє державною мовою, має цілком сформовані навички професійної комунікації;</p> <p>4 – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, викладає його аргументовано, висвітлює основні положення з першоджерел та рекомендованої літератури; висловлює свої міркування з приводу тих чи тих проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу матеріалу; наявні незначні мовленнєві помилки, має цілком сформовані навички професійної комунікації;</p> <p>3 – студент загалом оперує теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань, виявляє недостатній рівень володіння нормами літературної мови, має частково сформовані навички професійної комунікації;</p> <p>2 – студент поверхнево висвітлює проблему, монологічне мовлення є фрагментарним, лексика та граматична будова висловлювання потребують збагачення й урізноманітнення;</p> <p>1 – студент має фрагментарні знання з теми, допускає значну кількість помилок, виявляє недостатні навички спілкування в усній формі державною мовою;</p> <p>0 – студент не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички та навички професійної комунікації не сформовані.</p>

**Шкала та критерії оцінювання виконання навчальних завдань
на практичних заняттях для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ_бд_2021**

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
<p>Виконання навчальних завдань практичного характеру. 1 бал×7 завдань.</p>	<p>1 Усі практичні завдання виконано правильно, студент вільно використовує набуті теоретичні знання у процесі аналізу практичного матеріалу.</p>
	<p>0,5 Практичні завдання виконано частково або ж студент припускається певних помилок у процесі підготовки практичних завдань.</p>

	0	Практичні завдання не виконано або ж виконано неправильно. Практичні навички не сформовані.
--	---	--

**Шкала та критерії оцінювання виконання тестових завдань контрольної роботи
для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ_бд_2021**

9 балів × 2 контрольні роботи

8–9 балів – студент якісно засвоїв матеріал, уміє працювати самостійно, уміло застосовує набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань.

6–7 балів – студент добре засвоїв матеріал, але допускає помилки; застосовує на достатньому рівні набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретує отримані результати; уміє працювати самостійно.

3–5 балів – студент частково засвоїв матеріал, демонструє середній рівень знань у процесі розв’язання практичних завдань.

0–2 бали – має поверхневі теоретичні знання, демонструє низькі результати, студенту бракує теоретичних знань для розв’язання практичних завдань.

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
Закрите завдання із простим множинним вибором (одновибіркове). Завдання складається з основи та трьох – чотирьох варіантів відповідей, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо здобувач вищої освіти вибрав і позначив відповідь так: 1. А	0 або 1 бал: 1 бал , якщо вказано правильну відповідь; 0 балів , якщо вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.
Закрите завдання із простим множинним вибором (багатовибіркове). Завдання складається з основи та чотирьох – семи варіантів відповідей, з яких кілька правильних. Завдання вважається виконаним, якщо здобувач вищої освіти вибрав і позначив відповідь так: 1. А, Б, В.	0 або 1 бал: 1 бал , якщо вказано кожен правильну відповідь; 0 балів , якщо вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.
Відкрите завдання на пояснення явища або висвітлення певної інформації з курсу. Завдання складається із запитання, на яке здобувач має дати вичерпну, лаконічну відповідь.	0 або 1 бал 1 бал – за правильну відповідь. 0 балів – якщо не надано відповідь або вона є помилковою.
Відкрите завдання на відновлення послідовності. Завдання складається з основи та переліку явищ, фактів, процесів які треба позначити цифрами в правильній послідовності. Завдання вважається виконаним, якщо здобувач вищої освіти записав цифри в послідовності так: 1→3→2→4.	0 або 1 бал 1 бал – за повністю виконане завдання. 0 балів – за неправильно виконане завдання.
Максимальна кількість балів	18

**Критерії та шкала оцінювання виконання тесту за опрацьованими завданнями
самостійної роботи для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ_бд_2021**

5 балів × 6 тестів

5 балів – студент якісно засвоїв матеріал, уміє працювати самостійно, уміло застосовує набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань.

4 бали – студент добре засвоїв матеріал, але допускає помилки; застосовує на достатньому рівні набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретує отримані результати; уміє працювати самостійно.

2–3 балів – студент частково засвоїв матеріал, демонструє середній рівень знань у процесі розв’язання практичних завдань, уміє працювати самостійно.

0–1 бали – має поверхневі теоретичні знання, демонструє низькі результати, студенту бракує теоретичних знань для розв’язання практичних завдань, не сформована навичка самостійно здобувати знання.

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
Закрите завдання із простим множинним вибором (одновибіркове). Завдання складається з основи та трьох – чотирьох варіантів відповідей, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо здобувач вищої освіти вибрав і позначив відповідь так: 1. А	0 або 0,5 бала: 0,5 бала , якщо вказано правильну відповідь; 0 балів , якщо вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.
Закрите завдання із простим множинним вибором (багатовибіркове). Завдання складається з основи та чотирьох – семи варіантів відповідей, з яких кілька правильних. Завдання вважається виконаним, якщо здобувач вищої освіти вибрав і позначив відповідь так: 1. А, Б, В.	0 або 0,5 бала: 0,5 бала , якщо вказано кожную правильну відповідь; 0 балів , якщо вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.
Закрите завдання на перехресну відповідність. Завдання складається з основи та двох стовпчиків інформації, позначених цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Виконання завдання передбачає встановлення відповідності (утворення «логічних пар») між інформацією, позначеною цифрами та буквами. Завдання вважається виконаним, якщо здобувач вищої освіти поряд із цифрою (від 1 до 3) записав букву (від А до В): 1. А; 2. В; 3. Б.	0 або 0,5 бала: 0,5 бала , якщо вказано кожную правильну відповідь; 0 балів , якщо вказано неправильну відповідь або відповіді на завдання не надано.
Максимальна кількість балів	30

Шкала та критерії оцінювання виступу здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ_бд_2021

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
Підготовка та проголошення виступу на одну із запропонованих тем 10 балів	Комплексно оцінюються зміст промови, методика викладу, майстерність мовлення, поведінка оратора в аудиторії. 9-10 балів – зміст промови відповідає заявленій темі, структура є чіткою, продуманою, сам виступ оригінальний, лаконічний, містить тільки необхідні аргументи, студент вільно володіє державною мовою та принципами успішної професійної комунікації, мовлення його вирізняється яскравістю, емоційністю, образністю, оратор займає різні комунікативні позиції, тримається невимушено і впевнено, легко встановлює контакт з аудиторією, активізує її увагу. 7-8 – зміст промови відповідає заявленій темі, чітко простежується структура виступу, переходи від однієї частини до іншої логічно обґрунтовані, переконливими є висновки, мова виступу образна, оратор використовує низку допоміжних матеріалів, загалом встановлює контакт з аудиторією, але губиться під час дискусії, має певні недоліки, пов’язані з технікою мовлення (дикція, інтонація, темп), наявні поодинокі мовленнєві помилки. 5-6 – промова є достатньо інформативною, структурованою, але підбір фактів, аргументів подеколи суперечить поставленій меті

	<p>виступу, використання допоміжних матеріалів не завжди є логічним і виправданим, простежуються деякі порушення, пов'язані з технікою мовлення, виникають незначні труднощі під час встановлення контакту з аудиторією, студент губиться, не може впевнено відповісти на поставлені запитання.</p> <p>3-4 – зміст промови лише частково відповідає заявленій темі, аргументи дібрані хаотично, що негативно впливає на переконливість промови, студент недостатньо добре володіє матеріалом, мовлення є збідненим, не вдається встановити контакт з аудиторією, зацікавити її.</p> <p>1-2 – фрагментарно розкриває тему виступу, виклад матеріалу позбавлений логічності, обсяг промови не відповідає вимогам, студент не володіє матеріалом, монотонно зачитує виступ, не може відповісти на поставлені запитання, контакт з аудиторією не встановлює.</p> <p>0 – виступ не підготовлено.</p>
Максимальна кількість балів	10

**Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти
052ПОЛІТ_бд_2021 на екзамені**

Тип / опис завдання	Шкала оцінювання
<p>Теоретичні питання 7 балів × 2 питання</p>	<p>7 балів – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал курсу; самостійно, з вичерпною повнотою розкриває питання; демонструє глибокі і всебічні знання, логічно будує відповідь, висловлює своє ставлення до розглянутих проблем; вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно й обґрунтовано будувати висновки; використовує матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання, має цілком сформовані навички професійної комунікації;</p> <p>5–6 балів – студент добре засвоїв теоретичний матеріал курсу, аргументовано викладає його; глибоко розкриває основний зміст навчального матеріалу, має цілком сформовані навички професійної комунікації, висловлює свої міркування з приводу тих чи тих проблем, але дає неповні визначення понять, допускає незначні порушення в послідовності викладення матеріалу та неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки;</p> <p>3–4 бали – студент загалом засвоїв теоретичний матеріал курсу, але не повністю розкриває зміст питання, допускає деякі помилки, наводить прості приклади, плутає поняття, має частково сформовані навички професійної комунікації;</p> <p>1–2 бали – студент поверхнево засвоїв теоретичний матеріал курсу, фрагментарно розкриває зміст питання, допускає суттєві помилки, структура відповіді позбавлена чіткості, логічності, лексика та граматична будова висловлювання потребують збагачення й урівноманітнення;</p> <p>0 балів – студент не засвоїв навчальний матеріал теми, не знає основних визначень, понять; дає неправильну відповідь на екзаменаційне питання.</p>

<p>Практичне завдання. Риторичний аналіз тексту промови. 6 балів × 1 завдання</p>	<p>Риторичний аналіз тексту промови передбачає її характеристику за 9 пунктами плану. 6 – студент чітко розкриває кожен з пунктів плану риторичного аналізу. Усі твердження аргументує прикладами з тексту промови. 5 – студент чітко розкриває кожен з пунктів плану риторичного аналізу, деякі з них не проілюстровані прикладами з тексту. 4 – студент розкриває повно лише 6-7 пунктів плану риторичного аналізу. Не всі з описаних тверджень характеризує прикладами з тексту. 3 – студент розкриває лише 5 пунктів плану риторичного аналізу. Не всі з описаних тверджень характеризує прикладами з тексту. 2 – студент висвіплює 3-4 пункти плану риторичного аналізу. Не всі з описаних тверджень характеризує прикладами з тексту. 1 – студент розкриває 1-2 пункти плану риторичного аналізу. 0 – завдання не виконано.</p>
<p>Максимальна кількість балів</p>	<p>20</p>

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 90.

Кількість кредитів – 3,0.

Форма семестрового контролю – екзамен.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичних заняттях з поважної причини (документальне підтвердження) надається право відпрацювати пропущене заняття, за відсутності без поважних причин – здобувач вищої освіти не одержує бали за практичне заняття і позбавлений права на їхнє відпрацювання.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. У процесі виконання завдань магістранти повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній освіті, перед опануванням цієї навчальної дисципліни. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні, набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennya_poryadok22.pdf

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Борг Д. Мистецтво говорити: Таємниці ефективного спілкування. Харків : Фабула, 2019. 304 с.
2. Колотілова Н. Логіка і риторика: ретроспектива взаємозв'язку : монографія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
3. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 496 с.

4. Лисовський П. М. Суспільна риторика : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2018. 244 с.
5. Ницета В. Риторика : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 220 с.
6. Онуфрієнко Г. С. Риторика : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 625 с.

Допоміжні

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 284 с.
2. Кінг Л., Гілберт Б. Як розмовляти будь з ким, будь-коли і будь-де. Секрети успішного спілкування. Київ : Моноліг-Bizz, 2019. 208 с.
3. Куньч З. Українська риторика : історія становлення і розвитку. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 248 с.
4. Мазур Р. Публічний виступ: психолого-емоційні засади. *Наука і суспільство*. 2011. № 11/12. С. 27–32.
5. Шварц Дж. Д. Мистецтво мислити масштабно. Харків : Віват, 2021. 320 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Куньч З. Йоанникій Галятовський в історії української риторики. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2009. Випуск 21. С. 25–29. URL: http://vlp.com.ua/files/05_75.pdf 2.
2. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1045/Mac%27ko_L_%B2.pdf
3. Сацюк О. В. Вплив античної риторичної науки на сучасні політичні промови. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/SOCIALNA/06-SACYUK.pdf>
4. Словник термінів і понять з риторики: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/3430/1/%D0%A0%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (дата звернення: 20.01.22).
5. Хоменко І. В. Еристика : підручник. URL : <http://pidruchniki.com/1584072024281/ritorika/eristika>